

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama programa „Copernicus“ ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 911/2010

(COM(2013) 312 final – 2013/0164 (COD))

(2014/C 67/17)

Pranešėjas **Edgardo Maria IOZIA**

Europos Parlamentas, 2013 m. liepos 1 d., ir Taryba, 2013 m. rugsėjo 6 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl reglamento, kuriuo nustatoma programa „Copernicus“ ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 911/2010

COM(2013) 312 final – 2013/0164 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. spalio 2 d. priėmė savo nuomonę.

493-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. spalio 16–17 d. (spalio 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 144 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 3 susilaukė.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama programa „Copernicus“ ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 911/2010, nors jis ir pateiktas metais vėliau, nei buvo numatyta 2011 m. sudarytame optimaliame programos tvarkaraštyje.

1.2 Komitetas ypač džiaugiasi, kad valstybės narės ir Europos Parlamentas parėmė jo tvirtą poziciją, kad į daugiametę finansinę programą būtų įtrauktas GMES programos, kuriai suteiktas naujas pavadinimas „Copernicus“, finansavimas ir sudarytos galimybės veiksmingai ją įgyvendinti nepaisant 2 mlrd. EUR sumažintos pradinės sąmatos. Dėl šio sumažinimo gali kilti grėsmė visai programai. Toks radikalus pozicijos pakeitimas rodo Komisijos lankstumą.

1.3 „Galileo“ ir „Copernicus“ – tai pavyzdinės į projektą „Horizontas 2020“ įtrauktos programos, kurios turi lemiamos reikšmės Europos inovacijų kūrimo ir technologijų vystymosi pajėgumams ir leidžia jai išsaugoti pranašumą kosmoso pramonėje tarptautinių konkurentų atžvilgiu, taip pat padeda sudaryti palankias sąlygas kurti kokybiškas darbo vietas, susijusias su mokslu ir mokslinių tyrimais.

1.4 Likus keletui mėnesių iki palydovų sistemos „Sentinel“ pirmojo palydovo paleidimo, Komitetas rekomenduoja Komisijai aiškiai apibrėžti programos „Copernicus“ valdymą, kuris vis dar nelabai aiškus. EESRK nuomone, du svarbiausi Europos kosmoso politikos subjektai, t. y. Europos kosmoso agentūra

(EKA) ir Europos meteorologinių palydovų eksploatavimo organizacija (EUMETSAT), būtinai turi dalyvauti kosmoso ir meteorologijos programų ir apskritai visos programos valdyme. Komisijos svarstymuose nėra aiškios nuostatos šiuo klausimu. Pasiūlymo dėl reglamento 12 straipsnio 4 ir 5 punktuose vartojama lanksti formuliuotė (gali [...] pavesti) turėtų būti pakeista griežtesne formuliuote (paves).

1.5 Kaip Komitetas jau ne kartą yra pareiškęs, jam susirūpinimą kelia sprendimas taikyti deleguotuosius teisės aktus, kuriais nukrypstama nuo SESV nuostatų dėl delegavimo įgaliojimų vykdymo nustatytą laikotarpį ir dėl neesminių nuostatų. Šie deleguotieji aktai turi būti pagrįsti ir suprantami visiems suinteresuotiems subjektams.

1.6 EESRK rekomenduoja nustatyti išsamias viešųjų pirkimų taisykles, kuriose būtų apibrėžtos įmonių dalyvavimo programoje „Copernicus“ numatytoje veikloje sąlygos. Šiose taisyklėse turėtų būti atsižvelgta į MVĮ poreikius remiantis Smulkiojo verslo akte (SBA) nustatytais išipareigojimais ir Bendrosios rinkos akte (BRA) apibrėžtomis vidaus rinkos raidos prognozėmis. Todėl bus labai svarbu sukurti aiškią ir tvirtą privačiojo sektoriaus investicijų reglamentavimo sistemą.

1.7 EESRK pritaria programos „Copernicus“ ekonominio potencialo vertinimui ir mano, kad jis atitinka strategijos „Europa 2020“ tikslus, taip pat tikisi, kad šis reglamentas bus skubiai priimtas ir nuo 2014 m. sausio mėn. bus galima pradėti

vykdyti daugiametėje finansinėje programoje numatytus veiksmus. Tikisi, kad bus labai sustiprinta parama tolesniems programos „Copernicus“ etapams. Šiuo metu tokia parama aiškiai apibrėžta tiksluose, tačiau nėra jokių nurodymų dėl į reglamentą įtrauktinų priemonių ir dėl konkrečios Komisijos atsakomybės.

1.8 EESRK mano, kad, siekiant įtraukti kuo daugiau įmonių, būtina sukurti platformą, kuri veiksmingai skatintų investicijas, užimtumą ir vystymąsi. Todėl Komitetas laikosi nuomonės, kad būtina suteikti laisvą ir nemokamą prieigą prie turimų duomenų visiems Europos veiklos vykdytojams, ir tvirtai pritaria būtinybei pradėti derybas su trečiosiomis šalimis dėl visiško abipusiškumo su duomenis turinčių šalių įmonėmis sistemos. EESRK mano, kad, jei nebus sudaryti tokie susitarimai, reikėtų numatyti šių šalių įmonėms taikyti prieigą prie programos „Copernicus“ duomenų ribojančių licencijų sistemą. Visom besivystančioms ir ekstremalios padėties šalims turi būti suteikta laisva prieiga prie programos duomenų.

1.9 EESRK pritaria, kad, atsižvelgiant į didelius finansinius įsipareigojimus ir duomenų svarbą, Europos Sąjunga taptų sistemos savininke. Pabrėžia, kad pasiūlyme dėl reglamento nenurodomas tokios nuosavybės valdymo metodas, sąnaudos ir susijusi atsakomybė bei jos perdavimo tvarka. Tikisi, kad šie klausimai bus paaiškinti išsamiau.

1.10 EESRK primygtinai rekomenduoja visoms Europos institucijoms, visų pirma Europos Parlamentui, kuris dar sušauks keletą sesijų iki Parlamento paleidimo dėl būsimų rinkimų, skubiai patvirtinti reglamentą pritariant pasiūlytiems patobulinimams ir leisti tęsti programą „Copernicus“. Laiku nepriėmus reglamento, kyla reali ir konkreti grėsmė, kad programai nebus skirtas finansavimas.

2. Išanga

2.1 Šioje nuomonėje aptariamam pasiūlymui dėl reglamento sukuriama tinkama Europos Žemės stebėsenos programos GMES (Pasaulinė aplinkos ir saugumo stebėsenos sistema) valdymo ir finansavimo sistema naujam 2014 m. prasidėsiančiam praktinės veiklos etapui. Todėl šiuo reglamentu panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 911/2010, kuriuo buvo sukurta GMES programa ir kuris galioja iki 2013 m. pabaigos.

2.2 Be to, šiuo reglamentu GMES programai oficialiai suteiktas naujas pavadinimas „Copernicus“.

2.3 Atsižvelgiant į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 189 straipsnį, naujame Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlyme dėl reglamento nagrinėjami šie klausimai:

1) pavadinimo pakeitimas į „Copernicus“;

2) GMES valdymas praktinės veiklos etapu siekiant suteikti Komisijai galimybę perduoti veiklą keliems veiklos vykdytojams;

3) finansavimas 2014–2020 m.

2.4 Komunikate apibendrinama, kad pagal „Copernicus“ teikiamos šešios paslaugos: jūrų, atmosferos, žemės paviršiaus ir klimato kaitos stebėsenos bei pagalba ekstremalių situacijų atveju ir saugumo klausimais. Naudojama palydovų ir *in situ* jutiklių (pvz., plūdurių, balionų ar oro jutiklių) duomenis „Copernicus“ laiku teikia pridėtinės vertės turinčią tikslią informaciją ir prognozes, kurios yra naudingos, pvz., vykdant žemės ūkio ir žuvininkystės, žemėtvarkos ir miestų planavimo, jūrų transporto srities veiklą, kovą su miško gaisrais, reaguojant į nelaimes ar stebint oro taršą. „Copernicus“ taip pat prisideda prie ekonomikos stabilumo ir augimo, nes esant galimybei visapusiškai ir laisvai naudotis „Copernicus“ stebėsenos duomenimis ir informacijos produktais skatinamas komercinių taikmenų (naudotojų grandies paslaugų) naudojimas daugelyje įvairių sektorių. „Copernicus“ yra viena iš programų, kuri turi būti įgyvendinta pagal pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategiją „Europa 2020“; ji buvo įtraukta į strategijos „Europa 2020“ pramonės politikos iniciatyvą, nes yra naudinga įvairių sričių Sąjungos politikai“.

2.5 Iki šiol kosmoso komponentui iš viso skirta 3,2 mlrd. EUR, kurių didžiąją dalį (daugiau nei 60 proc.) skyrė EKA, o likusi dalis (beveik 30 proc.) buvo finansuojama ES lėšomis pagal 7-ąją bendrąją programą (toliau – 7BP).

2.6 Dėl didelių sąnaudų atskiros valstybės narės negali prisiimti atsakomybės už kosmoso infrastruktūros praktinės veiklos etapą, kuris apima duomenų naudojimą ir kosmoso infrastruktūros, finansavimą. Šiuo reglamentu ES prisiima atsakomybę už „Copernicus“ (GMES) praktinės veiklos etapą ir jo finansavimą: finansinį paketą sudaro 3 786 mln. EUR (2011 m. kainomis).

2.7 Komunikate „Strategijos „Europa 2020“ biudžetas“ (COM(2011) 500 final, 2011 06 29) Komisija pasiūlė GMES veiklą 2014–2020 m. finansuoti ne pagal daugiametę finansinę programą (DFP).

2.8 EESRK tvirtai pabrėžia, kad nepritaria Komisijos pasiūlymui dėl išorės finansavimo, t. y. sukurti specialų fondą, iš kurio būtų skiriamas programai GMES plėtoti ir užbaigti reikalingas finansavimas⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Žr. OL C 299, 2012 10 14, p. 72.

2.9 Parlamentas savo 2012 m. vasario 16 d. rezoliucijoje P7_TA(2012)0062 pasiūlymą dėl išorės finansavimo atmetė. 2013 m. vasario 7–8 d. Europos Vadovų Tarybos išvadose dėl DFP numatyta programą finansuoti pagal finansinės programos 1a išlaidų pakategorę, o DFP reglamente nustatyti maksimalų įsipareigojimų lygį – 3 786 mln. EUR (2011 m. kainomis).

2.10 Nacionalinės kosmoso agentūros taip pat turi savo Žemės stebėjimo sistemas. Komisija komunikate teigia, kad joms vis dėlto nepavyko susitarti, kaip bendradarbiauti finansuojant ilgalaikes aplinkos stebėsenos srities veiklos programas. Tokią aplinkos stebėseną tęsti būtina atsižvelgiant į tai, kad valdžios institucijoms, turinčioms priimti su aplinka, saugumu ir klimato kaita susijusius sprendimus, pagrįstus patikima informacija, daromas vis didesnis politinis spaudimas ir į tai, kad reikia laikytis tarptautinių susitarimų.

3. Bendrosios pastabos

3.1 „Copernicus“ (GMES) kosmoso komponentą EKA plėtoja nuo 2005 m. Beveik 2 mlrd. EUR jam skirta iš nepriklausomų šaltinių. ES skyrė papildomą milijardą eurų iš 7-ojoje bendrojoje programoje (toliau – 7BP) kosmoso temai numatytų lėšų ir iš pradinei praktinei veiklai skirtų lėšų, taigi iš viso išleista 3,2 mlrd. EUR, kurie buvo suplanuoti iki 2013 m. pabaigos.

3.2 17 konstatuojamoje dalyje teigiama, kad atsižvelgiant į programos mastą, programos įgyvendinimo užduotis reikėtų perduoti subjektams, turintiems tinkamų techninių ir profesinių pajėgumų; šie subjektai nurodyti kitoje (18) konstatuojamoje dalyje. Taigi sėkmingam praktinės veiklos etapui užtikrinti būtina pagal šį reglamentą sudarant valdymo sutartis atsižvelgti į realius Europos palydovų ir jų duomenų naudojimo sektoriaus pajėgumus. 18 konstatuojamoje dalyje nepaminti du pagrindiniai subjektai, turintys projektavimo, veiklos vykdymo ir valdymo pajėgumų europiniame palydovų sektoriuje – EKA ir EUMETSAT.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Kai kurios valstybės narės priklauso dviem didelėms organizacijoms kosmoso sektoriaus organizacijoms EKA ir EUMETSAT. 4 mlrd. EUR biudžetą ir 2 250 darbuotojų turinti EKA (2011 m. duomenimis) sukūrė ir pradėjo eksploatuoti nemažą skaičių aplinkos stebėsenos palydovų (pvz., ERS, ENVISAT, CRYOSAT, SMOS, GOCE, SWARM), taip sukūrė Europos meteorologinius palydovus *Meteosat*, *Meteosat Second Generation* ir *Met-OP*. Be to, EKA archyvuoja ir sklaidžia duomenis, gautus trečiosioms šalims vykdant misijas (angl. *third party Missions*). EUMETSAT, Europos meteorologinių palydovų eksploatavimo organizacija, turinti apie 300 mln. EUR biudžetą ir 280 darbuotojų (2011 m. duomenimis), vykdo konkrečią meteorologinių duomenų apdorojimo ir sklaidos veiklą.

4.2 Be šių dviejų didelių organizacijų, yra kitos Europos Sąjungos agentūros, dalyvaujančios Europos kosmoso politikoje. Jos nurodytos toliau pateikiamoje lentelėje (2).

Agentūra	Pagrindinės veiklos sritys	Biudžetas ir darbuotojai
Europos GNSS agentūra (GSA)	Valdo Europos palydovinės navigacijos programas (pvz., „Galileo“)	5,4 mln. (2009 m. duomenimis) – 50 darbuotojų
Europos Sąjungos palydovų centras (EUSC)	Teikia pagalbą ES palydovinių vaizdų analizėms	16 mln. (2011 m. duomenimis) – 100 darbuotojų
Europos aplinkos agentūra (EEA)	Integruoja aplinkos klausimus į ekonomikos politikos sritis	41 mln. (2012 m. duomenimis) – 220 darbuotojų
Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA)	Teikia techninę ir mokslinę pagalbą rengiant ES teisės aktus, susijusius su jūrų saugumu, saugia laivyba ir jūrų užterštumu	54 mln. (2010 m. duomenimis) – 200 darbuotojų
FRONTEX	Koordinuoja valstybių narių su sienų saugumu susijusią veiklą	22 mln. (+13 mln. rezervas) – 170 darbuotojų
Europos gynybos agentūra (EDA)	Bendradarbiavimas gynybos pajėgumų ir ginkluotės srityje	31 mln. (2010 m. duomenimis) – 100 darbuotojų
Europos mokslinių tyrimų taryba (ERC)	7BP, remia Europos mokslinius tyrimus ir kompetenciją	32 mln. (2009 m. duomenimis) – 220 darbuotojų
Mokslinių tyrimų vykdomoji įstaiga (REA)	Mokslinių tyrimų vykdomoji įstaiga (REA)	31 mln. (2009 m. duomenimis) – 349 darbuotojai

4.3 Pirmiau nurodyti skaičiai leidžia įvertinti bendrus Europos Sąjungos agentūrų, EKA ir EUMETSAT veiklos pajėgumus palydovų sektoriuje. Vertindama programos reikalavimus, Komisija privalo atsižvelgti į visus turimus išteklius ir profesinius pajėgumus.

4.4 18 konstatuojamoje dalyje EKA ir EUMETSAT nėra aiškiai nurodytos tarp subjektų, atsakingų už programos „Copernicus“ įgyvendinimą. Atsižvelgiant į 12 straipsnį šiuos subjektus reikėtų įrašyti į minėtą konstatuojamąją dalį.

4.5 Pasiūlymo dėl reglamento 12 straipsnio 4 ir 5 punktuose vartojama lanksti formuluočių (gali [...] pavesti) turėtų būti pakeista griežtesne formuluočių (paves).

(2) Šaltinis: PACT-European Affair.

4.6 Komisija 2 straipsnio 1 dalies b punkte ir 4 dalies b punkte vienais iš pagrindinių programos „Copernicus“ tikslų nurodo ekonomikos augimą ir užimtumą.

4.7 EESRK pritaria šiai pozicijai, tačiau prašo numatyti konkrečias ir tinkamas iniciatyvas šiems tikslams įgyvendinti. Visų pirma, numatyti praktines priemones, kurios lems tolesnės gamybinės veiklos pridėtinę vertę. Sklaidos priemonės, kuriomis skatinama įvairiai taikyti sistemos teikiamus duomenis ir informuoti apie programos „Copernicus“ potencialą yra labai svarbios ir turi būti įtrauktos į reglamentą aiškiai nurodant veiksmus, kurių turi būti imtasi šiems tikslams pasiekti.

2013 m. spalio 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE
